

Workshop NEJA

Verstoord gehechtheidsgedrag

Frederike Scheper, kinder- en jeugdpsychiater MOC 't Kabouterhuis en onderzoeker VUmc kinder- en jeugdpsychiatrie
Mirjam Oosterman, universitair hoofddocent Vrije Universiteit Amsterdam

www.kabouterhuis.nl

Workshop

- Kennis over gehechtheid en verstoord gehechtheidsgedrag
- Casus (video)
- Onderzoek MOC 't Kabouterhuis
- Behandeling
- Discussie

www.kabouterhuis.nl

??

Verstorings veilige basis

Verstoorde hechting

Onveilige gehechtheid

Hechtingsproblematiek

Niet-gehechtheid

Reactive attachment disorder

Gedesorganiseerde gehechtheid

Verbroken gehechtheidsrelatie

Hechtingsstoornis

Problematische gehechtheid

Verstoorde gehechtheid

Faculteit der Psychologie en Pedagogiek

HET BEGIN VAN DE GEHECHTHEIDSTHEORIE: KINDERTEHUIZEN IN DE TWEEDE WO

Bowlby: "mother-love in infancy and childhood is as important for mental health as are vitamins and proteins for physical health" (1951)

KOESTERENDE ZORG HELPT EMOTIES TE REGULEREN

Van IJzendoorn & Schuengel (1999). In Messer & Millar (Eds.), Exploring Development Psychology

Faculteit der Psychologie en Pedagogiek

GEHECHTHEID

John Bowlby: 1907-1990

"De neiging om de nabijheid te zoeken van een specifieke persoon, met name bij angst, vermoeidheid of ziekte"

Faculteit der Psychologie en Pedagogiek

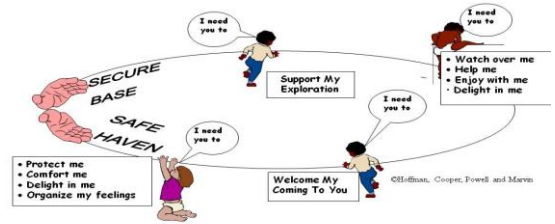
GEHECHTHEIDSRRELATIES

...met een specifieke persoon, die sterker en wijzer is

... hebben een regulerende werking op emoties

Faculteit der Psychologie en Pedagogie

CIRKEL VAN VEILIGHEID

Oldham, Cooper, Fowlie and Marvin

VREEMDE SITUATIE PROCEDURE

- > Gestandaardiseerde lab-procedure met kind, ouder en een onbekende derde persoon ('vreemde')
- > Doel: onderzoeken van de balans tussen zoeken van nabijheid en exploratie
- > Organisatie van gehechtheidsgedrag (kan verschillen per ouder/verzorger!)
- > 3 georganiseerde patronen (veilig, vermijdend, afwerend/ambivalent), 1 gedesorganiseerde categorie

Mary Ainsworth

Faculteit der Psychologie en Pedagogie

CIRKEL VAN BEPERKTE VEILIGHEID

Ouder: afstandelijk afwijzend

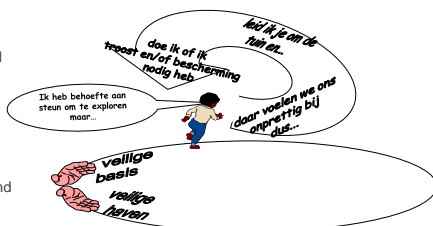
Kind: weinig reactie bij scheiding / hereniging zelfstandig

CIRKEL VAN BEPERKTE VEILIGHEID

Ouder: angst onzekerheid trauma

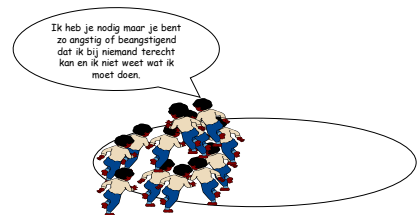
Kind: vastklampend huilen boosheid

CIRKEL VAN DESORGANISATIE

Ouder: trauma persoonlijkheidsproblematiek psychose

Kind: bang voor ouder in de war boos Freeze/verstarring

GEHECHTHEID: WAT IS WAT?

- ✓ GehechtheidsRELATIE
- ✓ GehechtheidsGEDRAG
- ✓ VERSTOORDE gehechtheid

11

Faculteit de Psychologie en Pedagogie

GEHECHTHEIDSGEDRAG

- > zoeken van nabijheid tot een ouder/verzorger voor steun en bescherming
- > Bv.: gedrag op de Cirkel van Veiligheid

- > Genetische verankering
- > Vergroot kans op overleving
- > Bloedband geen voorwaarde

12

Faculteit de Psychologie en Pedagogie

VERSTOORDE GEHECHTHEID

Figure 16. Response to clasp mother in the open field test.

Figure 17. Close aggression to presence of clasp mother.

Figure 18. Response in the open field test in the absence of the mother caregiver.
<http://www.youtube.com/watch?v=haA5Sec6dA>

Figure 19. Response in the open field test in the absence of the mother caregiver.

13

Faculteit de Psychologie en Pedagogie

Verstoord gehechtheidsgedrag

Verstoringen veilige basis, in relatie tot verzorger: vastklampend gedrag, angst, rolomkering, uitdagend gevaarlijk (zelfbeschadigend) gedrag

Weinig voorkeur voor volwassene

- **Geinhibeerd gedrag**: emotioneel teruggetrokken
- **Gedisinhibeerd gedrag**: willekeurig sociaal

Tizard, B. & Rees, J (1975)
Gleason, MM et al. (2011)
Zeanah, CH & Gleason, MM (2015)

www.kabouterhuis.nl

Stoornis (DSM-5)

<ul style="list-style-type: none"> RAD Reactieve hechtingsstoornis Geinhibeerd gedrag Emotioneel teruggetrokken 	<p>DSED</p> <p>Sociaal ontremd contactstoornis</p> <p>Gedisinhibeerd gedrag</p> <p>Sociaal willekeurig</p> <p>Allemandvriendje</p>
--	---

Etiologie: ernstig insufficiënte zorg, wisselende verzorgers, verwaarlozing

(DSM-5, APA, 2013)

www.kabouterhuis.nl

Waarom aparte stoornis?

<ul style="list-style-type: none"> RAD: - Emotionele problemen - Reageert goed op interventie - Gaat niet samen met veilige gehechtheid 	<p>DSED:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gedragsproblemen - Reageert weinig op interventie - (veilige) gehechtheid met volwassene is mogelijk
--	--

www.kabouterhuis.nl

SIGNALEN VAN VERSTOORDE GEHECHTHEID UIT PRACTICE PARAMETER AACAP, 2016

- > Affectie
- > Zoeken van Troost
- > Zoeken van Hulp
- > Samenwerking
- > Explorierend Gedrag
- > Controlerend Gedrag
- > Reactie op Hereniging
- > Gedrag richting Vreemden

Faculteit der Psychologie en Pedagogie

Oefening observatie

VIDEO

www.kabouterhuis.nl

Disturbances of Attachment Interview Indicatief voor *geïnhibeerd gedrag* (emotioneel teruggetrokken):

- kind heeft geen voorkeur voor een bepaalde volwassene
- kind zoekt geen contact met een specifieke opvoeder als het zich bezeert of overstuurt is
- kind reageert niet op het troosten door zijn opvoeders
- Kind deelt weinig met opvoeders
- kind is doorgaans negatief gestemd, kind is snel overstuurt

www.kabouterhuis.nl

Disturbances of Attachment Interview Indicatief voor *gedisinhibeerd gedrag* (willekeurig sociaal)

- Kind houdt de primaire opvoeder niet in de gaten in spannende omgeving
- kind is niet selectief in gehechtheidsgedrag: legt te makkelijk contact met onbekenden, geen terughoudendheid- allemans vriend en gaat gemakkelijk mee met relatief onbekenden

www.kabouterhuis.nl

SCIENTIST PRACTITIONER PROJECT: OBSERVATIE VAN RISICOVOL OPVOEDINGSGEDRAG

- > kan risicovol opvoedingsgedrag betrouwbaar en systematisch geobserveerd worden in de praktijk van hulpverlening?
- > Ontwikkeling hanteerbaar instrument voor de praktijk
- > Breed inzetbaar: OKT, groepsleiders, leerkrachten etc

21 NENK-2016-00000-0000-2017-0000

Faculteit der Psychologie en Pedagogie

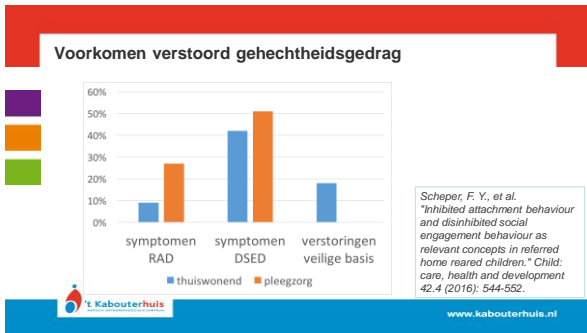
Onderzoek MOC 't Kabouterhuis/ Vumc

Sinds 2010 longitudinaal onderzoek:

Psychoopathologie, **verstoorde gehechtheidsgedrag** en temperament (kind) en ouderlijke psychopathologie, kindermishandeling (context)

Relatie met ouderschap

Meer symptomen RAD en DSEB: associatie met meer ouderlijke stress

	effect on total problem behavior with correction of age, gender, ethnicity			effect on parental stress with correction of age, gender, ethnicity		
	β	S.E.	statistics of significance	β	S.E.	statistics of significance
symptoms of inhibited behavior	.466	0.01	p < .01	.280	0.02	p < .01
symptoms of disinhibited behavior	.217	0.02	p < .001	.269	0.02	p < .01

Echter: symptomen van RAD en DSED is niet voorspellend voor kindermishandeling of psychische stoornis ouder(s)

<http://neja.nl/wp-content/uploads/2016/10/NEJA-Factsheet-Risicovol-ouderschap-en-Verstoorde-hechting.pdf>

Beloop gedesinhibeerd gedrag preliminary results

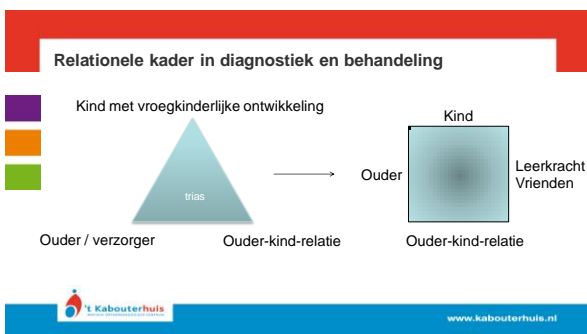
Kinderen met klinische mate van DSEB hebben enkele jaren na behandeling minder symptomen van DSEB

Echter 57% behoudt op langere termijn nog een klinische mate van DSEB

Klinische praktijk

Diagnostiek kindermishandeling
<http://richtlijnenjeugdhulp.nl/kindermishandeling/>

Diagnostiek problematische gehechtheid
<http://richtlijnenjeugdhulp.nl/problematische-gehechtheid/>

Behandeling verstoord gehechtheidsgedrag

- Ouderbegeleiding, psycho-educatie en oudertraining + leerkracht psychoeducatie en training!
- Ouder-kind therapie (mentalization based, PCIT, Theraplay)
- Video Feedback – Basic Trust, MIG en daarop gebaseerd: NIKA (bij trauma: EMDR)

Herstel van relatie heeft zin! Als het mogelijk is.
 Indien niet mogelijk, veiligheid onvoldoende, dan pleeggezin of adoptie

Theraplay

- Spel voor verbetering van de ouder-kind relatie en vermindering gedragsproblemen kind
- Dimensies: betrokkenheid, verzorging, uitdaging, structuur
- De therapeut heeft een leidende rol
- Ouder is aanwezig en betrokken tijdens de sessies
- Het gaat over het hier en nu
- aanvullend opname op video en feedback naar ouders

www.kabouterhuis.nl

(enkele) Video feedback interventies

- VIPP-SD: sensitiviteit vergroten en positieve disciplineren bevorderen
- VHT: herstel van goed afgestemd contact en positieve interacties
- Basic Trust: behandeling van problemen in de gehechtheidsrelatie, tekort aan basisvertrouwen
- MIG: behandeling gedesorganiseerd gehechtheid, doel: vermindering gedragsproblemen kind, verminderen 'atypisch' opvoedgedrag
- NIKA: zelfde doel als MIG, met technieken van MIG en Basic Trust

www.kabouterhuis.nl

discussie

www.kabouterhuis.nl